

ÚDRŽBA CHATY A CHALUPY

MIROSLAV KOUBEK

- STŘECHA
- STĚNY
- PODLAHY

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována a šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele. Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.

Používání elektronické verze knihy je umožněno jen osobě, která ji legálně nabyla a jen pro její osobní a vnitřní potřeby v rozsahu stanoveném autorským zákonem. Elektronická kniha je datový soubor, který lze užívat pouze v takové formě, v jaké jej lze stáhnout s portálu. Jakékoliv neoprávněné užití elektronické knihy nebo její části, spočívající např. v kopírování, úpravách, prodeji, pronajímání, půjčování, sdělování veřejnosti nebo jakémkoliv druhu obchodování nebo neobchodního šíření je zakázáno! Zejména je zakázána jakákoliv konverze datového souboru nebo extrakce části nebo celého textu, umísťování textu na servery, ze kterých je možno tento soubor dále stahovat, přitom není rozhodující, kdo takovéto sdílení umožnil. Je zakázáno sdělování údajů o uživatelském účtu jiným osobám, zasahování do technických prostředků, které chrání elektronickou knihu, případně omezují rozsah jejího užití. Uživatel také není oprávněn jakkoliv testovat, zkoušet či obcházet technické zabezpečení elektronické knihy.

Copyright © Grada Publishing, a.s.

Miroslav Koubek

Údržba chaty a chalupy

Vydala Grada Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

obchod@grada.cz, www.grada.cz

tel.: +420 234 264 401, fax: +420 234 264 400

jako svou 4026. publikaci

Odpovědná redaktorka Jitka Hrubá

Sazba Vladimír Velička

Fotografie na obálce archiv autora

Kresby obr. 5–16, 19, 29, 41, 42, 55, 56 a 58 Václav Hájek

Počet stran 128

První vydání, Praha 2010

Vytiskly Tiskárny Havlíčkův Brod, a. s.

Husova ulice 1881, Havlíčkův Brod

© Grada Publishing, a.s., 2010

Cover Design © Grada Publishing, a.s., 2010

*Názvy produktů, firem apod. použité v knize mohou být ochrannými známkami
nebo registrovanými ochrannými známkami příslušných vlastníků.*

ISBN 978-80-247-3194-0 (tištěná verze)

ISBN 978-80-247-6805-2 (elektronická verze ve formátu PDF)

© Grada Publishing, a.s. 2011

Obsah

Úvod	7
1 Střecha	8
1.1 Krovy	8
1.2 Vyrovnání a oprava prasklé krokve	13
1.3 Oprava krokví u okapů.....	15
1.4 Oprava sloupků a vzpěr krokve	18
1.5 Oprava vaznic	19
1.6 Výměna kleštin a hambalků.....	20
1.7 Úprava krovu a hřebenu.....	20
1.8 Komíny	21
1.9 Krytina.....	27
1.9.1 Došky	27
1.9.2 Šindele.....	28
1.9.3 Břidlice	36
1.9.4 Pálené tašky	36
1.9.5 Betonové tašky.....	41
1.9.6 Eternit	41
1.9.7 Plechová krytina.....	44
1.9.8 Asfaltová lepenka	52
1.9.9 Plochá střecha	53
1.10 Štítý.....	56
2 Dřevěné schodiště	60
3 Oprava starých oken	63
4 Renovace dveří	67
5 Renovace nábytku	71

6	Tapetování.....	74
7	Malování.....	79
7.1	Malování vápnem	79
7.2	Malování běžnými malířskými barvami	80
8	Omítky	89
8.1	Odstranění vlhkosti	89
8.2	Vnitřní omítky.....	93
8.3	Venkovní omítky	94
8.4	Termoizolační nátěry	96
9	Oprava pískovcových konstrukcí	99
10	Dřevěné stropy	102
11	Výměna poškozených obkládaček	105
12	Podlahy	106
12.1	Plovoucí podlahy	106
12.2	Povlaková krytina.....	107
12.3	Prkenné podlahy	109
12.4	Korková podlaha.....	113
12.5	Vyrovnání podkladu pro podlahy	114
12.6	Nátěry dřevěných podlah.....	116
12.7	Problematické nátěry dřeva	119
13	Nátěry poškozených smaltů	120
	Závěr	122
	Použitá literatura.....	123
	Rejstřík	124

Úvod

Chaty a chalupy – český fenomén hlavně 20. století. Víkend co víkend vyjíždějí kolony aut směrem do míst, která ve dnech pracovního klidu ožívají neobvyklým hlukem. Majitelé chat a chalup se dávají do práce... Ozývají se sekačky, pily, pilky, kladiva, sekery – důkaz, že sem lidé nejedou jen za zdravým vzduchem, ale i za pohybem, prací venku i uvnitř. Vždyť každou chatu a chalupu musíme udržovat, na jaře prozkoumat, co utrpělo přes zimu, v létě opravit, co po opravě volá, na podzim zase už připravit vše na zimu, zkrátka nekonečný koloběh prací.

Posuzováno věkem mohlo by se zdát, že chaty není třeba renovovat tak často jako mnohasetleté chalupy. Navíc rozloha jedné a druhé je většinou nesrovnatelná. Přiznejme si však, že problémy s opravami jsou si velmi podobné. I chaty mají většinou své mládí již několik desítek let za sebou, i tady, stejně jako u chalup, najdeme důkazy působení zubu času hlavně v dřevěných součástech interiéru a exteriéru. Tolerantně konstatujme: chataři i chalupáři si nemají co vyčítat, údržbu a opravu musí zajistit všichni.

Pokud jsme vlastníky nějaké „víkendové“ nemovitosti, tak se o ni musíme starat. Volíme mezi dvěma možnostmi: buď pozveme řemeslníky, nebo se do renovace pustíme sami. Práce odborníků je možná odborná, určitě však finančně náročnější, ale to, co vytvoříme vlastníma rukama, v nás vyvolává nejen dobrý pocit, ale i hrdost na naši práci a šikovnost. Necháme-li si poradit a získáme postupně zkušenosti, určitě se dílo podaří.

Dříve se říkávalo, že Češi mají zlaté ručičky – snad to platí stále. Proto, chataři a chalupáři, s chutí do toho!

1 Střecha

Stejně jako základ je pro stavbu důležitá i střecha. Kromě toho, že jejím hlavním úkolem je ochraňovat konstrukce před povětrnostními vlivy, působí také zvláště na chalupách, chatách a ostatních rekreačních objektech i estetickým dojmem.

Celkový estetický dojem objektu může kazit i přes krásně opravenou fasádu rozbitá nebo zrezivělá střecha. O tom, že pokud je poškozena a dochází pak rychle k destrukci nejen krovů, ale při zatékání dojde k poškození i vnitřních prostor ani nemluvě. Proto bychom alespoň jednou nebo lépe dvakrát v průběhu roku střechu měli zkontrolovat, prohlédnout, zda se neodloupl hřebenáč, nepraskla taška, jestli nedochází k zrezivění krytiny nebo oplechování a ke spoustě dalších poruch, které jsou se střechou spojeny. Když se objeví mokrá skvrna od zatékající vody, trvá pak velmi dlouho, než se vše dá do pořádku a mezitím se nahromadí další problémy. Proto je vždy lépe problému předcházet než později řešit následky způsobené nedostatečnou údržbou.

1.1 Krov

Ačkoliv jsou krovky schované pod střechou a vlastně nejsou vidět (mimo přesahů střechy k okapu či římsě), je na krovu závislá životnost střechy. Zrovna jako prohlídka komína je důležitá alespoň devětkrát ročně prohlídka trámů, latí, vazníků a všech dřevěných částí krovů. Je samozřejmě lepší problému předejít, než pak pracně provádět nápravu.

U krovů je důležitá únosnost. Ta je závislá na rozměrech a zdraví dřeva. Dříve se používaly celé kmeny, které tesař ručně sekýrou přitěsával. Ručně opracované dřevo pak mělo velice pevné a někde až do dnešní doby zdravé jádro, a tudíž se tolik nekroutilo jako u některých trámů strojní výroby, kde střed (jádro) stromu již není vprostřed průřezu, ale i na krajích trámů (pro lepší výtěžnost dřeva). Také vysychání, na které není tolik času a místo pozvolného vyschnutí se dřevo vysouší průmyslově v sušičkách, má vliv na kvalitu dřeva. Naši předkové věděli, že dřevo vytěžené z lesa v zimě nemá tolik mizy a je sušší. To využívali nejen při stavebních pracích, ale i při obyčejném topení v kamnech nebo pecích či krbech. Je zajímavé, že v dřívější době byly trámy

dost předimenzovány, ale byl dostatek kvalitního dřeva a bylo více času na přípravu a úpravu dřevěných částí.

U starých chalup jsou zdobena zakončení krokví nebo trámů a mistr tesař se na takových viditelných místech mohl pochlubit svojí zručností. Také různé zadlabávání a klasické tesařské spoje, kde se místo hřebíků a kramlí používaly dřevěné kolíčky, byly mistrovským dílem. Nejen krásná tesařská díla je však potřeba kontrolovat.

Pro kontrolu je nutná alespoň silnější baterka a kladivo. Při poklepu na trám je v případě zdravého dřeva slyšet jasný plný tón, u dřeva narušeného rozdílem při poklepu pozná i laik. A nejen ze zvuku je možné rozeznat narušení krovu, ale někdy se z chodbiček a direk napadeného dřeva snese k zemi jemný dřevěný prášek, někdy výtrusy apod. To je neklamnou známkou napadení dřevokaznými škůdci. Pokud bychom se škůdců nezbavili, pak by mohlo dojít v důsledku ztráty nosnosti k destrukci dřeva a následnému zřícení střechy, způsobenému např. vahou sněhu nebo i jinými příčinami.

Ale i s nezvanými podnájemníky se dá něco dělat. Na takto napadená místa se aplikuje kvalitní likvidační nátěr. Na našem trhu je nátěrů či postřiků slušná nabídka (např. Lignofix I., Lignofix Super, SANAL na dřevo i některé výrobky z řady Bochemit). Pokud je to možné, je lepší vybrat si pro ošetření nátěrem brzké jaro. I dřevokazný

Obr. 1 Dřevo napadené škůdci

hmyz přes zimu spí a postupným oteplováním se probouzí a prokousává k povrchu, což je ten nejvhodnější okamžik k použití nátěru. Některé likvidační látky si totiž hmyz zanesou zpět do hnízda a tam se rozšíří na celou populaci. Jen pro zajímavost a pro první orientační prohlídku u dřeva napadeného červotočem jsou viditelné malé dírký, které vypadají, jako by byly provrtány špendlíkem. Pilatka nebo tesařík nechávají na dřevě viditelné větší oválnější otvory.

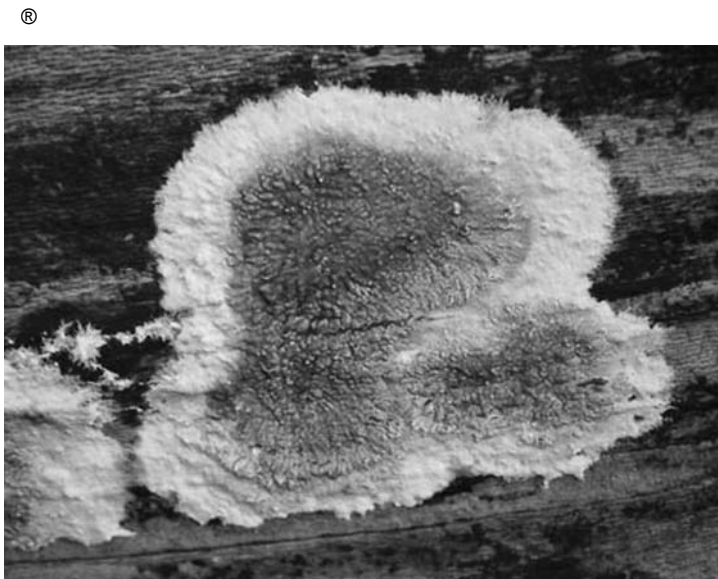
Lépe je při natírání nanášet nátěr dvakrát napříč přes sebe. Mnozí si myslí, že zelená barva u takovýchto likvidačních a preventivních nátěrů má svůj likvidační účel. Ale pravý účel obarvení látky je ten, že barva umožňuje zkontrolovat, kde se přestalo s nátěrem. Většinou je barva zelená, ale jsou i prostředky zbarvené do hněda anebo bezbarvé. Ty je dobře použít zase tam, kde bude dřevo vidět a bude na závěr natřeno nějakou lazurou.

Výrobci prostředků pro ošetření dřeva je dost, ale je lépe si na ochranu krovů vybrat výrobky od renomované firmy. Lacinější výrobky nevzbuzují velkou důvěru. A přesto lidé, kteří vynaložili velké peníze na stavbu nemovitostí, často váhají nad kvalitním, ale dražším materiálem pro ošetření. Například Lignofix má již i varianty nátěrů, které odolávají povětrnostním vlivům a jsou odolné proti vylouhování, které může nastat než se připraví nebo opraví záklop.

Přesto, že jsme pro natírání vybrali vhodnou dobu a natírali jsme pořádně, nemusí to být záruka, že jsme se nezaných hostů v našem krovu zbavili. K provedení zkoušky stačí bílý papír, který podložíme pod kontrolovaný trám, a na trám poklepeme. Na bílém papíře pak najdeme výtrusy škůdců.

Tam, kde je vlhko a teplo, se může objevit další a stejně nebezpečný škůdce, kterým jsou dřevokazné houby a plísňe. Nejhorší z nich je asi dřevomorka domácí. Na naše území se dostala v dávných dobách ve středověku až z podhůří Himaláji. Je poměrně nenáročná. Stačí jí teploty od 3 do 26 °C a vlhkost dřeva nad 20 %. Jedná se o velice nebezpečnou houbu a zatím na ni není naprosto spolehlivý likvidátor. Poznáme ji celkem snadno podle bílých pevných vláken místy se žlutavým středem. Prorůstá i betonem či zdivem a z hromady dřeva se pak stává kompaktní hmota dřeva prorostlého mezi sebou a jednotlivé kusy dřeva jsou jako spojené v jeden kus. Pokud napadne podlahy, nadzdvihne a zborčí i natřené parkety, rozmělní dřevěné výztuhy a trámy.

K likvidaci je třeba přistoupit velmi opatrně. Pracujeme s rouškou a pomalu tak, aby se výtrusy nerozptýlili do ovzduší. Uvolněné kusy dřeva hned dáváme do igelitových pytlů a opatrně odnášíme k likvidaci do uzavřeného kotle s vysokou teplotou. Po-

Obr. 2 Dřevo napadené dřevokaznou houbou (Koniofora sklepní)

stižený kus dřeva odřízneme ve vzdálenosti alespoň jednoho metru od napadeného místa a zbylé zdravé dřevo chemicky ošetříme likvidačním prostředkem. I po výměně je nutná častější kontrola místa. Pokud takový problém zjistíme, je lépe se obrátit na odborníky, kteří s ním mají dlouhodobé zkušenosti a mohou nám pomoci jak radou, tak i doporučením, jak dál postupovat. Tato investice se nám v tomto případě určitě vrátí.

Vytvoření klimatu vhodného pro rozvoj plísní a hub je jedním z hlavních následků způsobených zatékáním. Houba se jménem Koniofora sklepní má ráda vysokou vlhkost dřeva (50 až 60 %). Je vůči změnám teploty odolnější než třeba dřevomorka. Způsobuje hnědou hnilobu dřeva. Vlhko a teplo bez proudění vzduchu je pro růst takovýchto dřevokazných hub to nejlepší a následná likvidace je pak nejen náročná, ale i nákladná.

U velkých stavení, kde plánujeme rekonstrukci střech, mají být podle stavebních nařízení nosné trámy ošetřeny nátěrem zpomalujícím hoření. Jedná se o nátěr, který provádí proškolená a způsobilá osoba. Pokud dojde k požáru, sice se oheň neuhasí, ale prodlouží se doba potřebná k evakuaci obyvatel. Často jedna nebo i několik minut času navíc pak může zachránit to nejcennější – lidský život.

Obr. 3 Krov opatřený nátěrem

Obr. 4 Poškození krovu způsobené zatékáním po krokách